

**INSTRUKCJA
O SZAFARZACH NADZWYCZAJNYCH
KOMUNII ŚWIĘTEJ
W ARCHIDIECEZJI GNIEŹNIEŃSKIEJ**

**INSTRUKCJA
O SZAFARZACH NADZWYCZAJNYCH
KOMUNII ŚWIĘTEJ
W ARCHIDIECEZJI GNIEŹNIEŃSKIEJ**

Gniezno 2020

Wydawca:
Kuria Metropolitalna
ul. Kanclerza J. Łaskiego 7, 62-200 Gniezno
tel. 61 426 21 02

INSTRUKCJA O SZAFARZACH NADZWYCZAJNYCH KOMUNII ŚWIĘTEJ W ARCHIDIECEZJI GNEŹNIEŃSKIEJ

Dobór kandydatów

1. Szafarzami nadzwyczajnymi Komunii Świętej w Archidiecezji Gnieźnieńskiej mogą zostać świeccy mężczyźni oraz osoby życia konsekrowanego w wieku od 30 do 65 lat.
2. Dyspensy od wieku, jeśli zaistnieje uzasadniona potrzeba, udziela Arcybiskup Gnieźnieński.
3. Kandydaci powinni odznaczać się zaangażowaniem w życie parafii, wzorowym życiem moralnym oraz poważaniem wśród wiernych i duchowieństwa; posiadaniem odpowiednich kwalifikacji intelektualnych i przynajmniej ponadpodstawowego wykształcenia; pozytywnymi cechami charakteru, takimi jak: otwarta i służebna postawa wobec bliźnich, serdeczność oraz łatwość nawiązywania kontaktów z osobami chorymi i w podeszłym wieku.
4. Kandydatami na szafarzy nadzwyczajnych nie mogą zostać osoby, które zaciągnęły kary kościelne lub zostały skazane prawomocnymi wyrokami w sprawach karnych.
5. Proboszcz, nim wybierze kandydata na szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej, jest zobowiązany skierować do Kurii Metropolitalnej prośbę o wyrażenie zgody na wprowadzenie pierwszego lub kolejnego szafarza do wspólnoty parafialnej (zob. załącznik 1).
6. Liczba szafarzy nadzwyczajnych Komunii Świętej w parafii zależy w pierwszej mierze od liczby chorych, którzy wyrażają pragnienie częstego przystępowania do Komunii Świętej. W dalszej jest ona uwarunkowana sytuacją duszpasterską w parafii.

Przygotowanie kandydatów

7. Pełnienie funkcji szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej wymaga odpowiedniego przygotowania. Jest ono realizowane w ramach Prymasowskiego Studium Teologiczno-Pastoralnego w Gnieźnie.
8. Władze Studium, w porozumieniu z diecezjalnym duszpasterzem szafarzy nadzwyczajnych Komunii Świętej, sprawują nadzór dydaktyczny nad przygotowaniem kandydatów.
9. Kandydat na szafarza, zgłaszając się do Studium, składa wraz z wymaganymi dokumentami wyrażoną na piśmie zgodę księdza proboszcza na rozpoczęcie przez kandydata przygotowania do pełnienia funkcji szafarza nadzwyczajnego (zob. załącznik 2).
10. Po pomyślnym ukończeniu pierwszego roku Studium kandydaci kończą bezpośrednio przygotowanie i na prośbę swych proboszczów zostają upoważnieni przez Arcybiskupa Gnieźnieńskiego do pełnienia funkcji szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej.
11. Szafarze nadzwyczajni kontynuują formację, uczestnicząc w drugim roku Studium oraz w miarę możliwości w spotkaniach organizowanych dla pozostałych szafarzy.

Upoważnienie

12. Upoważnienia do pełnienia funkcji szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej udziela Arcybiskup Gnieźnieński na wniosek proboszcza parafii, w której kandydat ma ją pełnić (zob. załączniki 3, należy dołączyć także załączniki 3a oraz 3b).
13. Powyższe upoważnienie jest udzielane na okres jednego roku kalendarzowego.
14. Szafarz nadzwyczajny w ramach upoważnienia może służyć na terenie całej Archidiecezji, zawsze jednak za zgodą proboszcza

miejsca. Poza Archidiecezją może to czynić na stałe tylko za zgodą ordynariusza miejsca.

15. Przedłużenia upoważnienia na kolejny rok kalendarzowy dokonuje się w oparciu o uczestnictwo szafarza nadzwyczajnego w diecezjalnych spotkaniach formacyjnych. Wymagana jest obecność w co najmniej dwóch spotkaniach.
16. Nieuczestniczenie w diecezjalnych spotkaniach formacyjnych skutkować będzie brakiem przedłużenia upoważnienia do wykonywania funkcji szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej.
17. Celem przedłużenia upoważnienia szafarze winni z końcem listopada i początkiem grudnia (do 10 grudnia włącznie) złożyć w Wydziale Duszpasterskim swoje legitymacje.
18. Szafarz nadzwyczajny może wyrazić brak gotowości do dalszego pełnienia powierzonej funkcji. Mogą również zaistnieć inne poważne powody uniemożliwiające jej pełnienie.
19. W przypadku rezygnacji ze strony samego szafarza lub prośby ze strony proboszcza o nieprzedłużanie upoważnienia, wraz z legitymacją należy złożyć pisemną rezygnację z upoważnienia lub prośbę o jego nieprzedłużanie (zob. załączniki 4 i 5).

Wprowadzenie

20. Wskazany jest, aby proboszcz ogłosił parafianom, że dany kandydat przygotowuje się do pełnienia funkcji szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej oraz powiadomił o miejscu i czasie upoważnienia kandydata do wykonywania tejże funkcji. Po otrzymaniu upoważnienia duszpasterz winien przedstawić nowego szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej wspólnie parafialnej oraz chorym, którym będzie on odtąd służył.

Posługa szafarza nadzwyczajnego względem chorych

21. Zasadniczym obowiązkiem szafarza nadzwyczajnego jest pomoc w zanoszeniu Komunii Świętej osobom chorym, aby w ten sposób mogły one w pełni uczestniczyć w Eucharystii i tym samym łączyć swoje życie, radości i cierpienia z Ofiarą Chrystusa.
22. W przeddzień zaniesienia Komunii Świętej szafarz nadzwyczajny powinien skontaktować się z chorym, potwierdzając swoje przyście i ewentualnie ustalić, czy chory pragnie przed Komunią Świętą przystąpić do sakramentu pokuty i pojednania – jeśli tak, szafarz nadzwyczajny winien powiadomić o tym proboszcza lub innego duszpasterza. Ponadto szafarz powinien poprosić domowników lub opiekunów chorego o odpowiednie przygotowanie mieszkania (stół nakryty białym obrusem, a na nim postawione krzyż i świece, szklanka czystej wody do podania choremu lub puryfikacji).
23. Celem podkreślenia związku Komunii Świętej chorego ze sprawowaniem Eucharystii przez wspólnotę parafialną wskazane jest, aby przed końcowym błogosławieństwem kapłan przekazał chorym za pośrednictwem szafarzy specjalne pozdrowienie od wspólnoty, a szafarze nadzwyczajni otrzymali Najświętszy Sakrament od celebransa po obrzędzie rozesłania wiernych.
24. Szafarz nadzwyczajny znosi Komunię Świętą do chorego w specjalnym naczyniu umieszczonym w odpowiedniej bursie, którą zawiesza na szyi. W drodze nie rozmawia, lecz w modlitewnym skupieniu uwielbia swego Pana i Boga.
25. Kiedy szafarz znosi Komunię Świętą do chorego w domu, winien wypełniać swoją funkcję w ubraniu cywilnym, odświętnym i poważnym. Użycie stroju liturgicznego poza Mszą św. zaleca się wtedy, gdy szafarz nadzwyczajny pełni służbę w szpitalach lub innych zakładach zamkniętych. Osoby życia konsekrowanego zanoszą Komunię chorym w swoich strojach.

26. Zwykły i skrócony obrzęd Komunii Świętej chorych udzielanej przez szafarza nadzwyczajnego znajduje się w Rytuale zatytułowanym *Sakramenty chorych. Obrzędy i duszpasterstwo*. Inne śpiewy, teksty modlitewne i czytania biblijne można odpowiednio dobrać z tekstów liturgicznych danej niedzieli albo okresu liturgicznego.
27. Szafarz nadzwyczajny jest uprawniony do udzielenia choremu Wiatyku, zgodnie z obrzędem zawartym w Rytuale zatytułowanym *Sakramenty chorych. Obrzędy i duszpasterstwo*.

Funkcje szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej podczas Mszy Świętej

28. Szafarz nadzwyczajny pomaga w udzielaniu Komunii Świętej, gdy przystępuje do niej większa liczba wiernych, a brak jest szafarzy zwyczajnych.
29. Szafarz nadzwyczajny Komunii Świętej, wypełniając swą funkcję podczas Mszy Świętej, jest ubrany w albę i nosi na piersiach krzyż.
30. Przed Mszą Świętą szafarz nadzwyczajny powinien przygotować naczynia z komunikantami do konsekracji i ustawić je na kredensie. Gdy nie ma innych ministrantów, osobiście zanoszą je na ołtarz w czasie przygotowania darów. Podczas Mszy św. (ubrany w albę) zajmuje miejsce w prezbiterium lub tam, gdzie znajdują się pozostałe osoby pełniące funkcje liturgiczne. Szafarz nadzwyczajny, pełniąc swą funkcję, uczestniczy w całej Mszy Świętej.
31. Podczas Mszy Świętej szafarz nadzwyczajny Komunii Świętej wykonuje swą funkcję w następujący sposób:

Po przyjęciu Ciała i Krwi Pańskiej kapłan udziela Komunii Świętej szafarzowi nadzwyczajnemu. Może jej udzielić pod obiema Postaciami. Następnie podaje szafarzowi nadzwyczajnemu naczynie z Najświętszym Sakramentem. Szafarz nadzwyczajny udziela Komunii Świętej w taki sam sposób, jak czynią to szafarze

zwyczajni. Jeżeli Komunii Świętej udziela się również z puszeki znajdującej się w tabernakulum, do ołtarza przynosi ją kapłan podczas śpiewu *Baranku Boży*.

Szafarz nadzwyczajny może pomóc kapłanowi również podczas rozdawania Komunii Świętej pod obiema Postaciami. Jeśli przyjmujący Komunię Świętą spożywają bezpośrednio z kielicha, wówczas szafarz nadzwyczajny podaje kielich, mówiąc: *Krew Chrystusa*, a przyjmujący odpowiada: *Amen*. Po przyjęciu Krwi Pańskiej przez komunikującego szafarz nadzwyczajny ociera puryfikaterzem zewnętrzną stronę kielicha i po ostatnim komunikującym odnosi go na ołtarz, stawiając na korporale. Jeśli natomiast Komunii Świętej pod obiema Postaciami udziela się przez zanurzenie, wówczas szafarz trzyma patenę lub puszkę, a celebrans kielich.

Po zakończeniu udzielania Komunii Świętej kapłan i szafarz nadzwyczajny wracają do ołtarza, stawiając na nim naczynia. Kapłan znosi puszkę z Najświętszym Sakramentem do tabernakulum, po czym wraca do ołtarza i puryfikuje pateny i kielich. Szafarz nadzwyczajny nie może puryfikować naczyń podczas liturgii.

32. Jedynie w wyjątkowych wypadkach szafarz nadzwyczajny może przynieść puszkę z tabernakulum na ołtarz lub odnieść ją z ołtarza do tabernakulum. Wówczas po otwarciu i przed zamknięciem tabernakulum przyklęka na jedno kolano.
33. Szafarz nadzwyczajny Komunii Świętej może pełnić inne funkcje liturgiczne np. lektora, kantora, komentatora, gdy nie ma innych służących. Nie może natomiast w Środę Popielcową posypywać głów popiołem.

Funkcja szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej w kulcie Eucharystii poza Mszą Świętą

34. W szczególnych okolicznościach szafarz nadzwyczajny Komunii Świętej może dokonać wystawienia i schowania Najświętszego Sakramentu, jednak bez błogosławieństwa (por. KPK kan. 943).

Formacja stała szafarzy nadzwyczajnych Komunii Świętej

35. Każdy szafarz nadzwyczajny Komunii Świętej uczestniczy w formacji stałej, która ma miejsce zasadniczo w parafii.
36. Proboszcz, będąc odpowiedzialnym za właściwy rozwój i formację służby liturgicznej w swojej parafii, powinien dbać, aby szafarze nadzwyczajni Komunii Świętej mogli wypełniać swoją funkcję w sposób godny i właściwy.
37. Szafarze nadzwyczajni powinni regularnie uczestniczyć w formacji stałej organizowanej także w wymiarze diecezjalnym. Składają się na nią następujące spotkania formacyjne: wiosenne i jesienne dni skupienia, rekolekcje, pielgrzymki oraz dzień uroczystego upoważnienia do pełnienia funkcji nadzwyczajnego szafarza przeżywany jako Dzień Wspólnoty. Uczestnictwo w rekolekcjach jest obowiązkowe raz na dwa lata, a udział w pielgrzymkach jest dobrowolny. Kalendarz formacji stałej będzie ogłaszany co roku do końca letnich wakacji.
38. Nad organizacją i prawidłowym przebiegiem formacji nadzwyczajnych szafarzy Komunii Świętej na szczeblu diecezjalnym czuwa diecezjalny duszpasterz szafarzy nadzwyczajnych Komunii Świętej.
39. Koszty związane z przygotowaniem kandydatów i formacją stałą szafarzy nadzwyczajnych pokrywają parafie.

Powyższa instrukcja została przygotowana zgodnie z ustalonymi przez Konferencję Episkopatu Polski dnia 2 maja 1990 roku Ogólnymi warunkami umożliwiającymi powołanie nadzwyczajnych szafarzy Komunii św., Modyfikacją Instrukcji w sprawie formacji i sposobu wykonywania posługi nadzwyczajnych szafarzy Komunii św. z dnia 22 czerwca 1991 roku oraz Wskazaniami Konferencji Episkopatu Polski odnośnie do posługi nadzwyczajnych szafarzy Komunii św. z dnia 9 marca 2006 r.

Instrukcja wchodzi w życie z dniem 25 stycznia 2020 r.

† **Wojciech Polak**
Arcybiskup Metropolita Gnieźnieński
Prymas Polski

ks. Zbigniew Przybylski
Kanclerz Kurii

Gniezno, dnia 22 stycznia 2020 r.
L.dz. 154/2020/P

Załączniki

1. Prośba proboszcza o wyrażenie zgody na powołanie kandydata na szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej.
2. Zgoda proboszcza na rozpoczęcie przez kandydata przygotowania.
3. Prośba proboszcza o upoważnienie kandydata do wykonywania funkcji szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej.
- 3a. Kwestionariusz osobowy kandydata.
- 3b. Oświadczenie o niekaralności i zgoda na przetwarzanie danych osobowych.
4. Oświadczenie szafarza nadzwyczajnego o rezygnacji z upoważnienia.
5. Prośba proboszcza o nieprzedłużanie upoważnienia szafarzowi nadzwyczajnemu.

Załącznik 1. Prośba proboszcza o wyrażenie zgody na powołanie kandydata na szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej

Parafia rzymskokatolicka
pw. św. Andrzeja
Grochowiska Małe 6
62-348 Budzyń

Gniezno, dnia 6 grudnia 2019 r.

Dotyczy:
prośba o wyrażenie zgody na powołanie kandydata na szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej

Jego Ekscelencjo,
Księżę Prymasie,

niniejszym proszę o zgodę na powołanie kandydata (lub podać liczbę planowanych kandydatów) na szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej.

Powyzszą prośbę motywuję

Aktualnie w parafii funkcje swe pełni (podać liczbę) szafarzy.
/ Aktualnie w parafii nie ma żadnego szafarza.

Z Chrystusowym pozdrowieniem,

Proboszcz

Jego Ekscelencja
Arcybiskup Wojciech Polak
Metropolita Gnieźnieński
Prymas Polski
ul. Łaskiego 7
62-200 Gniezno

mp

Załącznik 2. Zgoda proboszcza na rozpoczęcie przez kandydata przygotowania

Parafia rzymskokatolicka
pw. św. Andrzeja
Grochowiska Małe 6
62-348 Budzyń

Gniezno, dnia 6 grudnia 2019 r.

Dotyczy:
*zgoda na rozpoczęcie przez kandydata
przygotowania do wykonywania funkcji
szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej*

Przewielebny Księżu Dyrektorze,

niniejszym wyrażam zgodę na rozpoczęcie przez p. Jana Kowalskiego przygotowania do pełnienia funkcji szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej prowadzonego w ramach Prymasowskiego Studium Teologiczno-Pastoralnego.

Z Chrystusowym pozdrowieniem,

Proboszcz

Przewielebny
Ks. prof. UAM dr hab. Maciej Olczyk
Dyrektor Prymasowskiego Studium Teologiczno-Pastoralnego
ul. Seminaryjna 2
62-200 Gniezno

mp

Załącznik 3. Prośba proboszcza o upoważnienie kandydata do wykonywania funkcji szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej

Parafia rzymskokatolicka
pw. św. Andrzeja
Grochowiska Małe 6
62-348 Budzyń

Gniezno, dnia 6 grudnia 2019 r.

Dotyczy:
*prośba o upoważnienie do wykonywania
funkcji szafarza nadzwyczajnego
Komunii Świętej*

Jego Ekscelencjo,
Księżę Prymasie,

niniejszym proszę o upoważnienie p. Jana Kowalskiego do wykonywania funkcji szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej.

Pan Jan wyraża gotowość pełnienia tejże funkcji oraz uczestniczył w wymaganym przygotowaniu.

Z Chrystusowym pozdrowieniem,

Proboszcz

Jego Ekscelencja
Arcybiskup Wojciech Polak
Metropolita Gnieźnieński
Prymas Polski
ul. Łaskiego 7
62-200 Gniezno

mp

Załącznik 3a. Kwestionariusz osobowy kandydata

Kwestionariusz osobowy

Imię	zdjęcie kandydata
Nazwisko	
Data urodzenia	
Parafia pw.	
Miejscowość	
Dekanat	
Telefon kandydata	E-mail kandydata
Wykształcenie, zawód wykonywany	
Stan cywilny	
Opinia o kandydacie: życie religijne, zaangażowanie w życie parafialne, społeczne	
miejscowość, data	
podpis Proboszcza	

Załącznik 3b. Oświadczenie o niekaralności i zgoda na przetwarzanie danych osobowych

Oświadczenie o niekaralności

Ja niżej podpisany _____ oświadczam, że nie zaciągnąłem w swym życiu żadnej kary kościelnej oraz nie zostałem skazany prawomocnym wyrokiem sądowym w sprawie karnej.

miejsowość, data

podpis

Wyrażenie zgody

1. Niniejszym wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych dla potrzeb Duszpasterstwa Szafarzy Nadzwyczajnych Archidiecezji Gnieźnieńskiej.

podpis

2. Niniejszym wyrażam zgodę na publikację mego wizerunku w mediach Archidiecezji Gnieźnieńskiej.

miejsowość, data

podpis

Załącznik 4. Oświadczenie szafarza nadzwyczajnego o rezygnacji z upoważnienia

Jan Kowalski
Parafia rzymskokatolicka
pw. św. Andrzeja
Grochowska Mała 6
62-348 Budzyń

Gniezno, dnia 6 grudnia 2019 r.

Dotyczy:
*rezygnacja z upoważnienia
do wykonywania funkcji
szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej*

Jego Ekscelencjo,
Księżę Prymasie,

niniejszym oświadczam, że rezygnuję z udzielonego mi upoważnienia do wykonywania funkcji szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej w parafii pw. św. Andrzeja w Budzynie.

Z Chrystusowym pozdrowieniem,

Jan Kowalski

Jego Ekscelencja
Arcybiskup Wojciech Polak
Metropolita Gnieźnieński
Prymas Polski
ul. Łaskiego 7
62-200 Gniezno

Załącznik 5. Prośba proboszcza o nieprzedłużanie upoważnienia szafarzowi nadzwyczajnemu

Parafia rzymskokatolicka
pw. św. Andrzeja
Grochowiska Małe 6
62-348 Budzyń

Gniezno, dnia 6 grudnia 2019 r.

Dotyczy:
*nieprzedłużenie upoważnienia
do pełnienia funkcji
szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej*

Jego Ekscelencjo,
Księżę Prymasie,

niniejszym proszę o nieprzedłużanie upoważnienia do wykonywania funkcji szafarza nadzwyczajnego Komunii Świętej p. Janowi Kowalskiemu posługującemu dotychczas jako szafarz nadzwyczajny Komunii Świętej w parafii pw. św. Andrzeja w Budzynie.

Z Chrystusowym pozdrowieniem,

Proboszcz

Jego Ekscelencja
Arcybiskup Wojciech Polak
Metropolita Gnieźnieński
Prymas Polski
ul. Łaskiego 7
62-200 Gniezno

mp

